

Ruhmvollen“ (iz slava), niti „die Redenden“ (iz slovo), niti „die Genannten“ (iz sluti), ampak „die Wandernden, die sich neu Ansiedelnden“ (iz selo, seliti), torej prav za prav Sloveni — Sloveni, Selovani — Slovani, Selavi, Slovaki, Selavci, Slovenci i. t. d.

8) Otec Marko pravi: „Slavenc, germ. Slav, lat. Slavus (male Sclavus) aliis a slava (gloria), aliis, qui scriptum volunt Slovinc a slovu (vox) sed probabilius sibi gens hoc nomen indidit, vel ab aliis inditum fuit eo: quia ii, qui in terras longinquas abire decrevere, remanentibus valedicebant (quod poslaviti, posloviti se dicitur) ab eis Slavenci seu Slovinci, germanice Beurlaubte vocarentur. Iz slovêsam reči, mit Ehren zu melden, honoris gratia saepe saepius effertur, in quo utriusque fundatur derivatio. A seliti se nomen gentile deducere, est a longe detorquere (vid. Glossarium Slav. Viennae 1792)“.

9) Schlözer sklepa iz tega, ker se *n* v imenu Slovan — Sloven — Slovenec — Slavonec i. t. d. vseskozi derži, da je razlaganje iz slava ali slovo nečimurno in nepravo, ter meni da bi se tudi v nemškem móglo reči slavonisch m. slavisch itd.

In 10) — dasi pravi otec Marko: male Sclavus —, jih je vendar mnogo premnogo, kateri očitajo, da je ime naše iz sclavus — servus, suženj. Sklicujejo se na prestaro gerško pa tudi latinsko pisavo: *sclavus*, *sclavinus*, *sclaviniscus*, *sclavani*, franc. *esclavons*, lašk. *schlavo-vi*, *schlavone-i* i. t. d. Preučeni novejših časov se pa celo ponašajo s tem, da je ime naše iz gotovskega slavan t. j. molčati (schweigen), vzlasti taki, katerim naša izpeljava besede Nemeč iz *nem.* (stumm, verstummend) ni všečna. Taki velijo tudi, da je Nemeč celo iz sanskrita in sicer iz besede namata (a lord, a master)! (cf. Zeitsch. f. vergl. Sprachf. 1853.)

P a š n i k.

Učenci! pomislite kaj in kako učite! — Ko je Avringceb, veliki mogul (gospodar) v Hindostanu l. 1659. očetovski prestol zoper svoje brate obderžal, hiteli so vsi dvorniki k njemu, da bi jih novi gospodar dopadljivo sprejemal, in v častne službe povzdigoval. Med drugimi pride tudi njegov učenik

Mallah-Sale, kateri je dolgo časa bil v grajsčini na deželi, katero mu je podaril Šah Jean, oče Avring-Ceb-a. Kakor hitro je ta zaslišal, da je njegov učenec v vojski zmagal in prišel na prestol, podá se Mallah na dvor, pričakovaje, da bo povzdignjen za Omrah-a (ministra). Dasiravno se je zavoljo tega prijatlom priporočeval, mine vendar tri mesce, in Avring-Ceb se še kar ne zmeni zanj; ko se pa vendar vladar naveliča vsaki dan gledati ga pred sabo, reče, naj ga odpeljejo v stransko izbo, kjer so bili kakošni trije ali štirje njegovih zvestih, in ga tam nagovori, rekoč:

„Kaj mar hočeš od mene, učenjak moj, da te povzdignem do časti Omrah-a na mojem dvoru? V resnici, ko bi bil mene podučeval, kakor je bila tvoja dolžnost, potem bi ne bilo nič pravičnejšega; ker jaz mislim, da dobro izrejen otrok se je dolžan zahvaljevati svojemu učeniku ravno tako ali še bolje, kakor svojemu očetu. Ali kje pa je lepo podučevanje, katero sem jaz od tebe sprejemal? Ti si me učil, da Frankistan, dežela kristijanov v Evropi, ni večji od kakošnega malega otroka; naj mogočnejši kralj tamkej je bil portugalski, pozneje pa holandski, dokler ni pozneje Anglež premagal; od drugih kraljev kakor od francoskega in španjolskega si mi pravil, da so podobni mojim malim rajom (podložnim knezom), rekel si, da so kralji v Hindostanu mogočnejši, kakor uni vsi skupaj, da so léti naj močnejši, naj srečnejši, veliki gospodarji na svetu; Perzijansko, Peguansko, Siameško, Kitajsko in vsa Azija se mora tresti pred kralji v Hindostanu. — Čudno zemljopisje! Ti bil moral me učiti med deržavami na svetu drugačnega razločka, ti bil moral pokazati, kako velika je njih moč, kako močna njih vojna, ktere šege in vere tam vladajo; kakošna je njih vlada, in v čem da so njih prednosti. Zgodovino temeljito razlagaje imel bi bil ti pokazati, kako da so ljudstva si pridobile slavo, kako so prišle do moči, in kako so zopet padle. Komej sem slišal od tebe imena mož, ki so osnovali to deržavo, osodo njihovega življenja, in kako da so prišli do posestev tako sijajnih, mi nisi povedal do današnjega dne.

Ti si me hotel učiti arabski brati in pisati; slabo se ti zato zahvaljujem, da sem toliko časa potratil za učenje jezika, ker 12 let je potreba, da se ga človek do dobrega naučí, kakor da bi kraljevi sin slave v tem izkal, da sloví kot slovničar ali jezikoslovec. Ali nisi vedel, da mladost, ktera se skerbno

goji, sprejme tisučero lepih naukov, ker ima večidel dober spomin, in da se lepe in koristne vednosti njenemu duhu tako globoko vtisnejo, da tega ne more zatreti ne čas, ne nezgoda, ne druge vnanje okolisčine. Ali se postave, molitve in učenosti ne morejo tako dobro učiti v našem materinskem jeziku, kakor v arabskem? — Rekel si mojemu očetu, da me podučuješ v modroslovji. Res da, prav dobro se spominjam, da si mi več let vprašanja zastavljal od reči, ktere duha ne potolažijo in za življenje nimajo čisto nič vpliva in veljave; zbujal si v meni misli daleč segajoče in prazne sanjarije, ktere človek težko razumé in prehitro pozabi, ktere le v to služijo, da zdravo pamet unevoljijo in človeka vkujejo v verige neprenesljive svojglavnosti. Prav dobro se spominjam, da od tvojega modroslovja, v katerem si me dolgo časa učil, nisem se drugega naučil, kakor kopò neznanih in nerazumljivih besed, ktere zdravo pamet blodijo in zadušè, in le v to služijo, da skrivajo ošabnost in nevednost ljudi tvoje baže, tistih abotnih stvari, kteri pa vendar terdijo, da vse vedo in da so pod temi mračnimi in dvoumnimi besedami imenitne reči in važne skrivnosti prikrité, ktere le samo oni morejo preiskovati in razumeti. — Da bi me bil ti učil tiste modrosti, ktera uči človeka, da reči pametno presoja; da bi mi bil podelil tistih izverstnih naukov, kteri dušo povzdigujejo nad srečo in nesrečo, in ji podelé stanovitni mir, da se povzdiguje v sreči in v nesreči, pa nespametno ne obupa; da bi bil ti meni pametno pokazal začetek vseh stvari, lepoto in veličastvo vsega stvarjenja, lepi red in prečudno soglasje njegovih posamesnih delov: bi bil jaz tebi še veliko bolj hvaležen, kakor je bil Aleksander svojemu Aristotelju in moja naj svetejša dolžnost bi bila, da bi te obdaroval še veliko bolj, kakor si želiš. — Lizun! zakaj me nisi podučil o predmetu, kteri je kraljem tako imeniten, kakošne dolžnosti da ima namreč do podložnih, in kakošne da imajo podložni do svojega vladarja? — Odlazi, prederznež! in beži v svojo daljno domačijo, da nihče ne zvé, kdo si bil, in kam te je zanesla tvoja osoda⁶.

— k.

Iz dnevnika nekega starega učitelja.

10. marca. Kedar otroke strahujem, si mislim, da obrezujem drevesa, in da to, kar mori drevesice, odrežem tako, da drevesu ne škodujem.